

Пусть же заряд, полученный вами в университете, окажется достаточно действенным для того, чтобы на протяжении долгих лет вы могли еще питаться зачерпнутым в годы университетского бытия...

Умейте в будничной, повседневной, кропотливой, иногда скучной и тяжелой работе, улавливать биение пульса нашей великой революционной эпохи. Умейте в маленьком улавливать отзвук великого; умеете сливаться воедино с той сермяжной, трудящейся рабочей массой, в гуще которой вам придется работать!.. Учитесь приходить к этой массе не чванлыми интеллигентами, не кающимися барами, не бездушными чиновниками, не высокомерными наставниками, а ее братьями, товарищами, делящими ее труд и досуг, ее горе и радости; будьте лучшими и передовыми сынами этой массы, вы, окунувшиеся в волны знания и света!..

Вступительная речь Ректора Белорусского Государственного Университета профессора В. И. Шичета.

Дарагія таварышчы! Шаноўны збор сеньня—для ўсіх нас вялікі гісторычны момэнт, ўрачыстая мінута ў жыцці і Вашым і Беларускага Дзяржаўнага Ўнівэрсітэту.

Сеньня БДУ адчыняе свае дзверы і выпускае Вас на шырокі прастор новага жыццьевага шляху.

Сеньня БДУ перажывае новы момэнт у лесу сваяго жыцця, плаціць свой вэксель, які ён выдае працоўным масам Беларусі у дзень свайей асновы.

Сеньня шмат бадзерай моладзі скончыў адзін этап свайго жыцця. Пачынаецца другі этап—этап цяжкай працы у гущы працоўных дзеля утварэння новай культуры і асьветы. Сеньня нашы таварышчы-студэнты, як падарожнікі, зрабіўшыя вельмі важны ўсход на гору, каб аттуль наглядзецца ўсходам слонца, дайшлі да свайго шляху, дасягнулі сваёй мэты. Яны стаяць на высокай гарэ асьветы. Перад імі адчынілася дзіўная прыгожасьць. Іх сэрца, захопляныя радасьцю канца падарожья, бяюцца вельмі хутка і нэрвова. Але яны не ведаюць утомы. Яны яшчэ молады. Яны маюць шмат маладой сілы дзе ля працягу свайго далейшага падарожья. Пагледзім некалькі ўзад, на дарагу, якую вы прайшлі. Тры гады таму назад воляю Беларускае Савецкае улады быў адчынен наш храм навукі ў памяць вызвалення Беларусі ад непрошаных захопнікаў. Тры гады таму назад шмат жаночай і муской моладзі вайшоу у мury нашага храму, які ўтварыў рэвалюцыйны рух па волі працоўных мас Беларусі.

Мы, усе навучныя працоўнікі першага гаду, спаткаліся з Вамі, нашымі студэнтамі, з вялікай радасьцю і вялікім сумленьнем. Але і наша маладое студэнцтва аглядала нас з боку вялікай цікавасьці і прыглядвалася да ўсіх нас, навучных працоўнікаў... Ня было недаверы, але была асьцярожнасьць. Але і гэта ўсе было часовым. Мы ў скоры час пазналі друг друга і прыняліся за вельмі цяжкую сумесную навуковую працу, якая тягнулася ўсе тры гады з вялікім энтузіязмам і напружнасьцю... Мы ня толькі вучылі Вас і давалі Вам навучныя веды. Мы жадалі сумесна з Вамі будаваць новае жыццё. Мы жадалі даць працоўным масам Беларусі новыя культурныя сілы, якія павінны былі ўвайсці ў самую гущыню народных масаў, дзеля таго, каб унесці ў яе сераду святло і асьвету.

Наша сумесная праца была вельмі цяжкая. Мы ўсе працавалі у найхужэйшых абставінах, бо яшчэ ніколі ня было такіх варункаў у якіх бы-

даваўся дарагі дзеля ўсех нас Універсітэт у першым годзе сваяго існавання.

Аднак, мы, сумеснымі сіламі, перамаглі ўсе перашкоды, і Вы взышлі на вельмі высокую гору і пабачылі свае сонца, якое адчыніла перад Вамі новае жыццё. Вы абладзелі навучнай ведай і Вы скончылі Факультэт Грамадзянскіх Навук.

Сеньня—Вы—гэроі дня. Уся працоўная Беларусь аглядае Вас і чакае Вас. Мы вельмі добра ведаем, што Вы гатовы дзеля новае працы у гушчы працоўных і сялянскіх масаў.

Сеньняшнія сьвята—сьвята Савецкае ўлады на Беларусі, якая ў цяжкія хвіліны народнага жыцця ня іспужалася укласьці аснову нашаму ўсебеларускаму храму навукі. Савецкае ўлада тры гады з вялікім каханьнем аднасілася да нашага ўніверсітэту. У цяжкія мінуты ўніверсітэцкага жыцця мы йшлі да Ляксандра Рыгоравіча Чэрвякова і знаходзілі у яго дапамогу і падтрыманьне. Беларускае Камуністычная партыя гэтак сама заужды памагала ўніверсітэту ў яго працы. Два разы Масква жадала зачыніць факультэт Грамадзянскіх навук і толькі Беларускі Выканаўчы Камітэт, Камуністычная партыя і Наркамасьветы вызвалялі яго...

Яшчэ год прайшоў і ўлада Беларусі ўзяла ўніверсітэт пад сваю пратэкцыю, пад сваю абарону. Сам Наркамасьветы Усевалад Макаравіч Ігнатюскі, гэты правадырь Беларускага нацыянальна-культурнага адраджэньня, працаваў у нашым ўніверсітэце як прафэсар Беларускае гісторыі і як першы дэкан Факультэту Грамадзянскіх Навук. Мы добра памятуем яго сучасную прыхільнасьць да ўніверсітэта. І сеньня, калі мы сьвяткуем наша сьвята, мы павінны ўспомніць, хто такі Усевалад Макаравіч у гісторыі Усебеларускага нацыянальна-культурнага руху, хто быў першым нашым дэканам, хто кіраваў ўсёй працай факультэта ў першы год яго існавання. Рэвалюцыйная дзейнасьць Усевалала Макаравіча нам усем добра вядома і я ня буду яшчэ раз ўспамінаць аб ей у гэтай сале. Вы—дзеці Беларусі—і Вы добра ведаеце ўсех тых, хто былі Вашымі рэвалюцыйнымі правадырамі у барацьбе за лепшую будучыну. Я жадаю толькі у некалькіх словах адзначыць ту вялікую роль, якую ен граў у гісторыі Беларускага адраджэньня, адзначыць тое пачэснае мейсца, якое ен займае у гісторыі Беларускага адраджэньня, як нацыянальна-культурны дзеяч.

Тры вялікія мэты былі пакладзены ў аснову старажытнага адраджэньня будаваньне Беларускае літэратурна-мастацкае мовы, формаваньне беларускае інтэлігенцыі і напісаньне беларускае гісторыі. Вялікія адраджэнцы XVI стагодзьдзя: Францышэк Скарына, Сымон Будны і Васіль Цяпінскі добра ведалі, што народная маса можа быць адукована толькі тады, калі яна будзе мець кнігу на сваей роднай мове. Шмат дзеячаў у мінулым стагодзьдзі йшлі па гэтай дарозе, будавалі мову беларускае мастацкую літэратуру і жадалі напісаць гісторыю свайго народу. Усевалад Макаравіч шоў усе часы, па шляху вялікіх адраджэнцаў. Ён будаваў Беларускаю навучную літэратурную мову. Ён першы пачаў чытаць лекцыі на беларускае мове у ўніверсітэце, ён першы выкладаў гісторыю Беларускага народу з боку марксысткага пегляду. Ён першы ознаеміў ўсех беларусоў са ўсёй гісторыяй беларускага народу. Ён выканаў тэстамэнт вялікіх адраджэнцаў, бо ён ня толькі працаваў і будаваў у сваім габінэце, ён выйшоў на шырокі шлях жыцця і як новы апостал вечнае праўды і ісьціны, панёс яе да свайго народу, да сваіх бацькоў і матак, братоў і сясьцер. Ён йшоў у

самую гушчыну свайго народу і ён атдау усе свае сілы і талянты дзеле яго вызвалення. Хай-же рэвалюцыйны правадыр беларускага народу жыве, хай яшчэ доўга працуе для свайго народу, дзеля утварэння новага жыцця, і дзеля вызвалення сваіх братоў ад полону і рабства Польскіц земляўласнікаў.. Ад імя Універсітэту, яго студэнтаў і першага выпуску факультэта грамадзянскіх навук, вітаю Усевалада Макаравіча, па выпадку яго шматгадовай працы на рэвалюцыйна-грамадзянскім грунту. Нехай ён яшчэ працуе шмат гадоў і нехай будзе такі вялікі момэнт у яго жыцці, калі ён спаткаецца са сваімі замежнымі братамі і сестрамі і хай гэта сустрэча будзе сустрэчай радасьці вызвалення.—Усевалад Макаравіч кінуў дэканства; ён меў шмат працы. С. З. Кацэнбогін, які, як прафэсар па новае катэдры соцыолёгіі і першабытнае культуры, як намесьнік Рэктара, шмат сілы і свайго здароўя аддаў факультэту Грамадзянскіх Навук, як яго дэкан і прафэсар. Вы ўсе добра ведаеце яго працу у дзеле красаваньня Універсітэту. Нехай-же Саламон Захарыч Кацэнбогін яшчэ шмат гадоў працуе ў нашым Універсітэце дзеля здабыцьця шчасьця працоўных масаў і дзеля беларускае навукі і асьветы.

Я павінен адзначыць і вялікую ролю намесьніка дэкана, С. Я. Вальфсона, які уклаў увесь энтузіязм сваей моладасьці ў працу Беларускага Дзяржаўнага Універсітэту. Надзвычайны скромны, С. Я. Вальфсон, адразу паказаў сябе прыгожым вучоным, марксыстам, лекцыі якога захаплялі вас і замацавалі ваша грамадзянска-політычныя сьветопогляд. Ня усе вы вайшлі у наш Універсітэт марксыстамі, але ўсе вы становіцеся імі. І Сямену Якубовічу прынадлежыць у гэтым вялікая заслуга. Нехай яшчэ доўга працуе наш малады марксыст, які ўжо саставіў сябе вучонае імя сваей працай аб Плеханаве.

Я яшчэ жадаю успомніць усех тых прафэсароў і выкладчыкаў, якія працавалі сумесна з вамі і, якія былі вашымі настаўнікамі ў лепшым сэнсе гэтага слова. І. Я. Герцык, якому рэвалюцыя ядчыніла дарогу да катэдры у універсітэце, быў паважаным вашым настаўнікам, які азнаеміў вас з політыка-эканамічнымі ведамі і настаўляў вас, як трэба навучна працаваць. Я добра ведаю як многа ведаў даў вам прафэсар Герцык Паважаны В. В. Якунін азнаеміў вас з навукай аб фінансах і захапляў вас камерцыйнымі і бухгалтэрскімі вылічэньнямі. Малады выкладчык А. М. Арцымовіч увадзіў вас у круг точных статыстычных мэтадаў і азнаеміў вас са спэцыяльнымі курсамі па статастыцэ. Ён настаўляў вас мэтадам точных навук. В. Н. Шыряю, які выкладвал вам навукі аб карным праве і знаеміў вас сасудовым процэсам, настаўляў вас навучна-працаваць, заражаў вас сваім вечна-жывым энтузіязмам і сваім каханьнем да навукі і ведаў. М. О. Гредінгер, наш вельмі паважаны прафэсар, увадзяў вас у круг навук, якія зьвязаны з цывільным правам і процэсам, адчыніў перад вамі шырокія кругавіды і пэрспэктывы, многа працаваў з вамі дзеля таго, каб вы былі добрымі юрыстамі для нашых новых судову: Я напамню вам аб Д. С. Гурвічы, які першы выклаў курс дзяржаўнага права з боку марксыстскага погляду. Я жадаю аднавіць у вашай памяці вобраз У. М. Дурдзенеўскага з яго вельмі захапляючымі лекцыямі па дзяржаўнаму праву. І гэтак сама, скромнага, вельмі паважанага вучонага, А. В. Горбунова, які даваў вам асновы адміністрацыйнага права. Я напамню вам яшчэ прафэсара Чредзіна з яго бліскучымі лекцыямі па рымскаму праву, М. М. Гуткоўскага, які з маладым энтузіязмам увадзіў вас у круг юрыдычнае тэрміналогіі і юрыдычнае

М. М. Краўчэнка, з яго лекцыямі па інтэрнацыянальнаму праву. Д. А. Жарынава, які знаеіў вас з праблемамі Расійскае гісторыі з боку марксысцкага погляду. Проф. В. Н. Перцэва, лекцыі якога былі насычаны глыбокай ведай і філосафскай думкай... Усе прафэсара і выкладчыкі шмат працавалі для красаваньня факультэта Грамадзянскіх Навук.

Усе краіны нашага саюзу адазваліся на наш закліч да працы у нашым унівэрсітэце. Халодны поўнач — Яраслаўль падзеліўся з Мінскам Шырыявым. Жамчужына поўдня—Крым, аддаў нам прафэсара Грэдзінгера. Менск падараваў т. Кнорына, Кацэнбогіна, Герцыка, Каплана, Мэйчыка, Перахода; Бабруйск уступіў Вальфсона. Смаленск аддаў нам Якуніна, Жарынава і Перцава. У Гомеля мы адабралі Арцымовіча, Саратаў на Волге аддаў Краўчэнка, а Масква прыслала Горбунова, Дурдзенеўскага, Маркава.

Большай часткай ўсе прафэсара і выкладчыкі ня былі тутэйшымі людзьмі, но яны былі культурнымі дзеячамі, якія жадалі працаваць для пашырэння і разьвіцьця культуры на Беларусі. Я упэўнен у тым, што ўсе студэнты ўзялі ад прафэсароў ўсе тое, што яны маглі даць і у сваей душы будуць хаваць добрую аб іх памяць. Няхай прафэсара і выкладчыкі яшчэ доўга працуюць на ніве эканамічнай і юрыдычнай асьветы Беларусі.

У гэты тры гады мы страцілі і дзвух прафэсароў факультэта Грамадзянскіх Навук: вельмі паважанага Д. М. Мэйчыка, які, ў працягу свайго жыцьця, працаваў ша навучнай ніве, не маючы права стаць прафэсарам у Расейскіх унівэрсітэтах. Ужо на спаду сваіх гадоў, Мэйчык пачаў выкладаць юрыдычныя веда у нашым унівэрсітэце. Яго вялікія веда у юрыспрудэнцыі добра вам усем вядомы. Другі прафэсар, малады, талентавы, Г. Н. Маркоў, быў забіт якім-та бандытам, пад вечар, ў сваём памешканьні, за Масквою. Скромыны, прыхільны да студэнцкай моладзі, Г. Н. Маркаў, карыстаўся Вашымі сымпатыямі. Дазвольце прасіць Вас, шанюўны збор, пачціць іх памяць уваваньнем. Яшчэ некалькі мінут, і будзе зачытан офіцыйны пратакол Праўленьня унівэрсітэта, які падцьвердзіў пастанаўленьне! Дэканата факультэта Грамадзянскіх Навук аб выпуску з Унівэрсітэта студэнтаў і тых пэрсон, якія скончылі Унівэрсітэт экстрэнамі. Яшчэ некалькі мінут і Вы ўбачыце які Вы ўсе зрабілі подвіг. Але сумесна з тым, дзеля Вас пачынаецца новае жыцьце. Вы павінны аддаць ўсёму народу ўсе тое, што ен Вам даў. Вы павінны працаваць у самай гушчыны яго жыцьця. Шмат перашкод Вы будзеце мець на сваём шляху, на дарозе будаваньня новага жыцьця, жыцьця радасьці і шчасьця, вызваленьня. Я упэўнен у тым, што Ваша воля, энэргія, энтузыязм моладасьці, ўсе перамогуць. Унівэрсітэт будзе даглядаць Вашу працу. Вашы радасьці і пабеды будуць нашымі радасьцямі. Вашы журбы і незадачы будуць нашымі жірбамі і незадачамі.

- Я не кажу сеньня Вам «бывайце здаровы», я кажу толькі «да ўвіданья». Захоўвайце сувязь з Унівэрсітэтам і Вашымі настаўнікамі, абкружыце наш храм навукі сваей вялікай любоўю ад ўсяго вашага маладога сэрца. Хай сеньняшні дзень у Вашым жыцьці будзе днём яскравой радасьці, крыніцай бадзержасьці. Нехай-жа жыве савецкая ўлада, якая асвала вялікі будынак — наш храм навукі. Нехай-жа жыве Беларускі Дзяржаўны Унівэрсітэт і нехай яшчэ многа культурных працаўнікоў ен выпусьціць са сваіх дзвярэй. Няхай жыве першы выпуск студэнтаў факультэта Грамадзянскіх Навук Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсітэту, нашы бліжэйшыя саратнікі у дзеле будаваньня Унівэрсітэта.

